

Opera suspicionată (OS)
Suspicious work

Opera autentică (OA)
Authentic work

OS	Tufan, C., "Cunoașterea onirologică a lui Dumnezeu", <i>Teologia pontica</i> , an.II, nr.1, 2009, p.54-72, 2009.
OA	Tatu, S., <i>Profetismul israelit în documentele biblice: între fals și autentic</i> , Ed.Casa Cărții, Oradea, p.109-148, 2008.

Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion

p.54:5 – p.56:12

p.109:2 - p.111:23

p.55:

p.111: Tabel fără număr

Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la
www.plagiate.ro

Universitatea „Ovidius” Constanța

THEOLOGIA PONTICA

REVISTA CENTRULUI DE CERCETĂRI TEOLOGICE,
INTERCULTURALE ȘI ECUMENICE “SF. IOAN CASSIAN”

MISIUNEA BISERICII ȘI
INTERCULTURALITATEA

ANUL II (2009), NR. 1, ianuarie-martie

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Facultatea de Teologie Ortodoxă - Universitatea „Ovidius”
Aleea Universității, nr. 1, Constanța
Telefon: 040241670900

CUPRINS

Dobrogea - punte între marile religii și culturi ale lumii	5
--	---

STUDII

<i>Prof. drd. Caudiu POP,</i> Misiunea Bisericii Ortodoxe. Patriarhul ecumenic Batolomeu I al Constantinopolului, o pasiune pentru pace	7
<i>Arhim. conf. univ. dr. Vasile MIRON,</i> Preotul de astăzi, misionar și apostol al Lui Hristos	27
<i>Pr. asist. univ. drd. Tudor Cosmin CIOCAN,</i> Importanța metodei tipologice de interpretare pentru hristocentrismul învățurii Bisericii creștine.....	34
<i>Pr. conf. dr. Gheorghe ISTODOR,</i> Principiul antropic în gândirea Sfântului Maxim Mărturisitorul și a Părintelui Dumitru Stăniloae.....	43
<i>Drd. Cristian TUFAN,</i> Cunoașterea onirologică a lui Dumnezeu	54
<i>Pr. asist. univ. drd. Tudor Cosmin CIOCAN,</i> Euharistia - prezența reală a Lui Hristos în Liturghie	73
<i>Pr. conf. univ. dr. Ștefan POMIAN,</i> Revelație și cunoaștere desăvârșită în viața și asupra Maici Domnului.....	83

MISIUNEA BISERICII ÎN POSTMODERNITATE

<i>Lect. dr. pr. Ilie MELNICIUC-PUICĂ,</i> Lectura Noului Testament în cultul și în viața Bisericii.....	103
<i>Pr. Daniel PESTROIU,</i> Kitch-ul pseudoteologic: de la aroganță la agresivitate	114
<i>Pr. lect. univ. dr. David PESTROIU,</i> Misiunea Bisericii Ortodoxe în postmodernitate	130
<i>Pr. prof. univ. dr. Ovidiu MOCEANU,</i> Misiunea irenică a Bisericii în spații de interculturalitate.....	146

ÎNSEMNĂRI

<i>Pr. prof. dr. Vasile NECHITA,</i> Modelul deschis de toleranță dobrogeană	154
<i>Pr. lect. dr. Claudiu COTAN,</i> Biserica Ortodoxă Sârbă și conflictele interetnice din secolul al XX-lea	168

CUNOAȘTEREA ONIROLOGICĂ A LUI DUMNEZEU

Drd. Cristian TUFAN

KEY-WORDS: *knowing God, dream and prophecy, biblical revelation.*

Introducere

Somnul încă a rămas un *crux interpretum* pentru neurologie și pentru psihiatrie. Fiziologia și patologia visului încă mai stârnește controverse și nedumerire. În ciuda identificării unor interpretări medicale ale fenomenului (circulație sangvină deficitară, ventilație insuficientă, poziție inconfortabilă, suprasaturație), accesarea unor zone necunoscute ale spiritului nu este definitiv exclusă prin visare. Limita dintre conștientă și visare încă mai stimulează imaginația artiștilor prin incertitudinea ei. Psihologii moderni, mai ales de la Freud (*Interpretarea viselor*, 1900) și Jung (*Psihologia ineoștientului*, revizuită ca *Simboluri ale transformării*, 1912) încoace, atribuie visului chiar și calități terapeutice¹.

Chiar și la popoarele din Orientul Apropiat al Antichității somnul era mai mult decât o simplă experiență nocturnă care reflecta starea psihică a subiectului cu aspirațiile și cu conflictele sale interioare. Chiar dacă această calitate ar fi acceptată, ceea ce este mai greu de presupus în cazul literaturii antice de acest tip, studiul psihanalitic al viselor mesopotamiene se lovește de o nouă dificultate, anume lipsa de acces la subiecții originali și la acel *Weltanschauung* specific lor. Din aceste motive, o abordare psihanalitică a viselor din literatura mesopotamiană este atât inoportună cât și zadarnică, probabil cu excepția viselor rele².

Indiferent dacă somnul era fiziologic sau era indus, când apărea visul, acesta era tratat cu mare responsabilitate în Orientul Apropiat al antichității în primul rând pentru potențialul său revelator. Revelația prin vis putea să fie transparentă (visul-mesaaj) sau obscură, necesitând interpretare (visul-irațional). Visul putea fi interpretat și simptomatic, descriind starea de sănătate a subiectului. Când se aprecia că are semnificație mantică, visul era interpretat ca prezicând evenimente viitoare³. Coșmarul este acea varietate a visului care presupune torturarea onirică a subiectului. Fiind rezultatul intervenției unor demoni, acestea erau, de regulă, contracarate prin incantații rituale⁴.

Oniromanția presupune observarea semnelor onirice (oniroscopia) și interpretarea acestora (onirocritica). Oniromanția a evoluat în Mesopotamia de la

¹ Unii consilieri creștini și pastori folosesc visul și interpretarea lui în terapia unor dezechilibre spirituale sau pentru călăuzire spirituală. De exemplu Morton T. Kelsey (*God, Dreams, and Revelation: A Christian Interpretation of Dreams*, Minneapolis, MN: Augsburg, 1964), James B. Ashbrook („The Past and Pathology”, *Journal of Pastoral Care*, 42 (1988): 14-24), Leroy T. Howe („Dream Interpretation in Spiritual Guidance”, *Journal of Pastoral Care*, 40 (1986): 262-272)

² A.L. Oppenheim, *The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East. With a Translation of an Assyrian Dream Book*, 1956, pp. 172-193 în *Transactions of the American Philosophical Society* N.S. 46/3. *Ancient Mesopotamia*. Chicago, 1964.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

scărilor de practică populară la cea de știință divinatorie, bucurându-se de o largă recunoaștere în defavoarea altor tehnici mantice precum lecanomanția. nsăși păstrarea a numeroase relatări literare cu privire la receptarea viselor (mai ales de către regi și preoți), precum și compilarea, ordonarea și copierea de auguri onirici (cf. *Cartea asiriană a viselor*) indică tranziția acestei practici din domeniul popular în cel academic. Alte două documente similare au fost păstrate din Egiptul antic, primul provenind din perioada Dinastiei a XII-a (secolul al XIII-lea î.H.)⁵, iar următorul din secolul al II-lea d.H.⁶ (Oppenheim 1956,242a-245a).

Tradiția grecească a onirocriticii începe cu *Odiseea* lui Homer, acolo unde este acceptată existența a doar două tipuri de vise, numite adevărate sau false în funcție de valoarea lor predictivă (19.559-567)⁷. Plutarh va cita din Herophilus (330-260 î.H.) o categorisire întreită suplimentată cu un tip nou. Viselor trimise de divinitate (*theopemptous*) și celor naturale (*fusikous*), care reflectă imagini ale sufletului, li se adaugă un vis artificial (*sunkrimatikous*), care reflectă ceea ce ar vrea să vadă receptorul.

Cea mai complicată clasificare a viselor provine de la Artemidorus Daldianus (secolul al II-lea d.H.), autorul unei lucrări în cinci volume *Oneirocritica*. El pledează pentru clasificarea întreită a viselor: cu semnificație (*oneiros*), fără semnificație (*asemanton*) și visul născut din activitatea psihică a individului (*enupnion*) (*Oneirocritica*, 4 prefața). Visele cu semnificație le împărțea în funcție de tehnica necesară pentru interpretare în vise teoretice (*theorematikoi*) și vise alegorice (*allegorikoi*) (*Oneirocritica*, 1.2). Printre visele fără semnificație el includea și aparițiile (*fantasma*), iar printre cele cu semnificație accepta vedenia (*hororna*) și oracolul (*chrematismos*). Două secole mai târziu, Macrobius va clarifica clasificarea propusă de Artemidorus în *Comentariul asupra visului lui Scipio* (secolul al IV-lea d.H.). Termenii folosiți corespundeau terminologiei visului în cultura greco-romană.

	greacă	latină
visul enigmatic	<i>oneiros</i>	<i>somnium</i>
vedenia profetică	<i>orama</i>	<i>visio</i>
visul oracular	<i>chrematismos</i>	<i>oraculum</i>
coșmarul	<i>enupnion</i>	<i>insomnium</i>
apariția	<i>fantasma</i>	<i>visum</i>

O altă terminologie este propusă de filosoful stoic Posidonius (135-51 î.Hr.), citat de Cicero (*Div.*, 1.64), pentru care toate cele trei categorii sunt considerat cu valoare predictivă, sufletul receptorului comunicând fie cu sine (cu divinul din sine),

⁵ A.H. Gardiner, *Hieratic Papyri in the British Museum. Third Series*. 1:9-23, Papyrus Chester Beatty no. III; tăblițele 5-8a, 12-12a (London: British Museum, 1935). Cf. J.A. Wixson, *ANET*, p. 495 f.

⁶ Papirusul Carlsburg XIII și XIV verso.

⁷ Pentru o prezentare detaliată a visului în literatura greacă și impactul său în cultura greacă, a se vedea E.R. Dodds, *The Greeks and the Irrational* (Boston: Beacon, 1957).

fie cu alte suflete, fie cu însăși divinitatea. Teoria onirocritica a lui Posidonius este urmată și de Filo din Alexandria, deoarece și la el visele au valoare predictivă⁸. Ele sunt tot trei la număr: visele trimise la inițiativa lui Dumnezeu, prin care El îl vizitează pe om (*De somniis*, 1.1), altele născute din activitatea minții (*nous*) receptorului (*De somniis*, 1.2), iar altele produsul sufletului (*psuche*) său (*De somniis*, 2.1).

În accepțiunea evreilor antici, visul nu putea fi înțeles decât în limitele contextului somnului. Thomson observa că, în ciuda rarei prezențe a termenului în Vechiul Testament, se pot trage cu destulă certitudine cel puțin două concluzii: (1) somnul este rezultatul intervenției divine (Iov 11, 18-20; Psalmi 3, 5 [6]; 4, 8 [9]; Psalmi 127, 2) și (2) somnul este o stare asemănătoare morții, pseudotanatică (Ieremia 51, 39, 57; Psalmi 13, 3[4]). Somnul este prin excelență domeniul maximei comunicabilități a omului cu divinitatea. De aceea poetul poate aprecia profunzimea relației sale cu Dumnezeu ca una care continuă dincolo de visare, în starea conștiinței diurne (Psalmi 139, 18). Din percepția somnului ca stare de veghe sau de conștiință alertă în raport cu divinitatea derivă și lipsa de preocupare a evreilor antici pentru ritualul de incubatie⁹.

Cele trei rădăcini verbale folosite pentru a reda „somnul”, *num*, *yasen* și *radam*, își păstrează specificul, deși se constată anumite suprapunerii. Prima rădăcină, *num*, este folosită pentru a descrie un somn ușor, amorțeață sau ațipire (*tenumâ*). Cea de-a doua, *yăSen*, este preferată pentru somnul veritabil, în care starea de conștientă nu este pierdută (*Sena*). În fine, somnul profund pare a fi redat cu preferință prin intermediul celei de-a treia rădăcini (*tardemâ*). Dintre toate, ultimul s-a dovedit a fi cel mai problematic pentru traducătorii septuagintei (LXX), cele 14 ocurențe ale termenului fiind traduse cu nouă termeni grecești diferiți.

Terminologie oniromantică în literatura biblică

După cum se afirma deja, ebraica demonstrează cunoașterea unei singure rădăcini pentru a descrie visul, și anume *hlm*. Etimologia rădăcinii este neclară, dar asocierea dintre visare și virilitate nu poate fi exclusă nici din punct de vedere fiziologic și nici etimologic, deoarece aceeași rădăcină poate extinde domeniul semantic al visării cu un nou sens, acela de „a fi sănătos, puternic”. De aici, unii se grăbesc să deducă sănătatea sau maturitatea sexuală, de unde și virilitatea. Când este folosit în context oniromantic, termenul *halom* definește conținutul visării. Se constată că verbul *halam* - „a visa” - este folosit destul de rar singur (Geneza 28, 12; 41, 1, 5; Isaia 29,8; Ieremia 23, 25). Mai frecvent se preferă folosirea unor expresii stereotipe precum următoarele,

„a visat un vis”	Geneza 37,5, 9; 40,5, 8; 41,1, 15; Deuteronom 13,1, 3, 5; Judecata 7,13; Daniil 2,1,3
„visul pe care l-am visat”	Geneza 37,6; 42, 9; Ier. 29,8
„a văzut în vis”	Geneza 31,10; 41,22
„a venit în vis”	Geneza 20,3; 31,24

⁸ Pentru detalii privitoare la uzanța termenilor la Filo Alexandrinul se poate consulta articolul lui Derek S. Dodson, „Philo's *De somniis* in the Context of Ancient Dream Theories and Classifications” (pp. 299-312 în *Perspectives in Religious Studies*, 2003).

⁹ James G.S.S. Thomson, *Sleep: An Aspect of Jewish Anthropology*, *Vetus Testamentum* V: 1955, pp. 421-433.